

Dom

Fantovsko leto slovenskega filma

festival slovenskega filma

Sabina Đogić

O programu

Festival slovenskega filma (FSF) ali praznik domače filmske, televizijske in neodvisne produkcije se bo letos odvil med 15. in 20. septembrom. Že tretje leto zapored ga bo vodil Igor Prassel, eden dozretnejših, drznejših in k filmski raznovrstnosti spodbujajočih vodij festivalov, ki uspešno usmerja pozornost na pri nas še posebej zapostavljene filmske zvrsti dokumentarnega, animiranega in eksperimentalnega filma tako v programu kot izbiri žirije in posledično nagradah.

Med 146 prijavljenimi filmi različnih dolžin, zvrsti, predvsem pa (finančnih) okoliščin produkcije, je bilo 21

celovečernih, 21 srednjemetražnih ter 104 kratki filmi. Izbor filmov, ki ga opravljajo direktor in programski vodja festivala skupaj z recenzentko in teatrologinjo Katjo Čičigoj ter filmsko kritičarko in Ekranovo sodelavko Bojano Bregar, v času pisanja tega besedila še ni zaključen. Lahko pa glede na pretekle festivale in letošnjo produkcijo filmov SFC in RTV Slovenija pričakujemo, da bodo med celovečernimi (od 70 min naprej) filmi v končnem izboru vsi zaključeni filmi, ki jih je financiral Slovenski filmski center (SFC), saj jim mora FSF (jih prav tako financira in organizira SFC) po pravilniku zagotoviti prikazovanje.

Med srednjemetražni (od 30 do 70 min) prevladujejo dokumentarni filmi iz produkcije RTV Slovenija, ki jih k tej dolžini zavezujejo programski bloki televizije, zaradi česar se včasih zgodi, da film konča v dveh različicah, TV- (srednjemetražni) in kino (celovečerni) različici (primer **Priletni parazit ali Kdo je Marko Breclj**, Janez Burger, 2013), od katerih je običajno kino različica tista različica, ki jo je želel režiser. V tem programu bodo verjetno najbolj zastopani filmi aktualnih, političnih ali socialnih in z umetnostjo povezanih tem, kot so: poročilo Erika Valenčiča iz kriznih žarišč na Bližnjem vzhodu, **Fronte Kurdistana** (direktor fotografije Erik

Valenčič), novi film Matjaža Ivanišina in Darka Sinka, **Hiške** (direktor fotografije Matjaž Ivanišin), v katerem poskušata režiserja preko pripovedi domačinov prikazati življenje v neki majhni vasi na Štajerskem kot sta ga videla poleti 2014, ter film Jasne Hribernik (o njej več v nadaljevanju), **Vitanje v vesolju: Sunita** (direktor fotografije Rado Likon), o obisku ameriške astronautke slovensko indijskega rodu Sunite Williams v Kulturnem središču evropskih vesoljskih tehnologij v Vitanju (KSEVT). Največ presenečenj, raznovrstnosti in izvirnosti pa lahko pričakujemo v programu kratkih filmov (do 30 min), kjer se zaradi finančne neodvisnosti (od javnih sredstev) srečujejo od žanrov in pričakovanj »osvobojeni« avtorski pristopi.

Verjetno bo edini neigrani film med celovečernimi filmi dokumentarni film Metoda Pevca **Dom** v produkciji Vertigo. Tako kot Pevčev predhodni dokumentarni film **Aleksandrinke** (2011) tudi njegov zadnji daje glas (in sliko) socialno odmaknjenim in pozabljenim posameznikom iz nekdanjega samskega doma gradbenih delavcev ali doma, ki mu nihče ne reče dom, kot v uvodu pove pripovedovalkin glas Silve Čušin. V stavbi, kjer vsi bivajo le »začasno«, si tudi Pevca najame kletno stanovanje, da bi lahko dve leti beležil zgodbe in usode prebeglih mladostnikov, neplačanih gradbenih delavcev iz Bosne in deložirancev. Nekaj podobnega, kot je pred skoraj 15 leti naredil sedaj že pokojni Eduardo Coutinho v svojem filmu **Master Building** (Edificio Master, 2002) s prebivalci znamenitega stanovanjskega kompleksa Copacabane v brazilskem Riu de Janeiru.

Med celovečernimi igranimi filmi lahko v programu festivala pričakujemo oba filma, ki sta se predstavljala na sejmu filmskega festivala v Cannesu: celovečerni

prvenec, grozljivko Tomaža Gorkiča **Idila** (v produkciji Blade Production, direktor fotografije Nejc Saje) z Nino Ivanišin (nepozaben obraz iz filma **Slovenka** Damjana Kozoleta in iz filma **Naj ostane med nami** Rajka Grliča), Sebastianom Cavazzo in Lotosom Vincencem Šparovcem, ki je bil prvič prikazan v Sloveniji na 11. Grossmannovem festivalu fantastičnega filma in vina, ter **Šiška Deluxe** ali četrti celovečerni igrani film Jana Cvitkoviča (tokrat v produkciji Perfo, z direktorjem fotografije Juretom Černecem). Po atmosferičnem, nenarativnem filmu **Archeo** (2011) se Cvitkovič vrača k filmu kot pripovedovanju zgodb in zabavi ali – kot pravi sam – k filmu, »ob katerem bi se zabaval, ko ga pišem, ob katerem bi se zabavali, ko bi ga delali, in ob katerem se bodo zabavali vsi, ki bodo prišli v kino«.

Po odmevnem in med publiko zelo priljubljenem filmu **Srečen za umret** (2012) Matevža Luzarja lahko v osrednjem programu festivala pričakujemo njegov drugi, od SFC neodvisni, celovečerni igrani film **Dekleta ne jočejo** (v produkciji RTV Slovenija in z direktorjem fotografije Simonom Tanškom), za katerega Luzar pravi, da so ga navdihnili resnični dogodki. V filmu so Tanja Ribič, Maša Derganc in Nina Rakovec »ženske, ki se znajdejo v kvazi moškemu poslu«. Luzar jih združi v žanru med komedijo in kriminalko, da bi zajel duh časa, v katerem je »država kot paraliziran subjekt«, »dolžniki se delajo, kot da se ni nič zgodilo« in ljudje »ne zaupajo nikomur ter se morajo znajti sami«.

Drugi celovečerni igrani film je letos končal tudi Boris Petkovič. Gre za film **Utrip ljubezni** (v produkciji Gustav Film in z direktorjem fotografije Markom Brdarjem – njegovo fotografijo poznamo

iz filmov Vlada Škafarja). V osmih letih, kolikor je minilo od njegovega prvenca **Paris.love** (2007), je Petkovič posnel več kratkih in dokumentarnih filmov ter bil mentor številnim mladim režiserjem. Idejo za svoj zadnji igrani film je začel razvijati med snemanjem svojega predhodnega dokumentarnega glasbenega filma **V letu hip hopa** (2011). Zanimale so ga, kot pravi sam, kriza mladih in nestrpnost na eni strani ter toleranca in kreativnost v glasbenem ustvarjanju na drugi strani. To se je oblikovalo v ljubezensko zgodbo dveh posameznikov iz različnih socialnih ozadij. Igrata ju Jernej Gašperin (na velikem platnu smo ga bežno videli v filmu **Kruha in Iger** Klemena Dvornika) in hrvaška igralka Judita Franković (**Ata**, Dalibor Matanić, 2011, **Sonja in bik**, Vlatka Vorkapić, 2012) v prisotnosti karizmatičnega glasbenika Zlatana Čordića - Zlatka, raperja s slovenske hip hop scene.

Drugi celovečerec s prav tako mladostniško ljubezensko zgodbo je po lanskoletnem prvencu **Pot v raj** (2014) posnel tudi Blaž Završnik. Njegov film **Julija in alfa Romeo** (v produkciji Perfo in z direktorjem fotografije Levom Predanom Kowarskim) s številnimi novimi obrazi pričakujemo na velikem platnu.

Druga od treh izjem, nastalih brez podpore SFC, je tudi drugi celovečerni igrani film in ljubezenska zgodba Mihe Knifca **Štiri stvari, ki sem jih želel početi s tabo** (v produkciji RTV Slovenija in z direktorjem fotografije Aljošo Korenčanom) z dobro znano zavidljivo igralsko zasedbo: Klemnom Novakom (slovenskim igralcem, ki živi in dela v ZDA), Mojco Fatur, Markom Mandičem in Ivo Kranjc.

Kot tretji, od SFC neodvisni celovečerni prvenec bomo v programu FSF verjetno lahko tudi videli film **Psi brezčasja**

Mateja Nahtigala (v produkciji Lignit film, z direktorjem fotografije Vladanom Jankovičem). Velenjska kriminalka, ki črpa vplive iz filma noir, modernih azijskih trilerjev in »raziskovalno-analitičnih serij«, kot je **Skrivna naveza** (The Wire, 2002–2008), je bila posneta po istoimenski knjižni predlogi Zorana Benčiča, vodilnega člana skupine Res Nullius.

Kljub obsežnemu katalogu SFC pa nekaterih filmov vseeno ne bomo videli. Med drugimi ne bo mogoče videti dolgo pričakovanega filma **Mama** Vlada Škafarja (v produkciji Gustav film in z direktorjem fotografije Markom Brdarjem), ki predstavlja zadnji del trilogije po filmih **Otroci** (2009) in **Oča** (2010). In prav tako še ne bomo mogli videti filma **Družinski film** (v slovenski koprodukciji Arsmiede, direktor fotografije Lukáš Milota), drugega celovečernega filma Olma Omerzuja, ki so ga za prvenec **Mlada noč** (2012) češki filmski kritiki razglasili za odkritje leta.

V programu manjšinskih koprodukcij, kjer se običajno predvajajo filmi tujih režiserjev, posnetih s tujimi ekipami, v tujem jeziku in pri katerih Slovenija običajno sodeluje z denarjem in člani ekipe, bomo lahko videli dolgo pričakovani film **Zenit** Dalibora Matanića (v slovenski koprodukciji Gustav Film

in z direktorjem fotografije Markom Brdarjem), ki je letos zmagal v programu Posebni pogled filmskega festivala v Cannesu, ter film **Kosec** Zvonimira Jurića, pred kratkim nagrajenega v Pulju, čeprav je bil poleg redne distribucije pri nas prikazan že na lanskoletnem Liffu. Med drugimi koprodukcijskimi filmi, ki bodo skupaj ustvarili vsebinsko, finančno in avtorsko najmočnejši del programa FSF, izpostavljam še prvenec ciprškega režiserja Kyrosa Papavassiliouja **Spomini utopljenca** (v slovenski koprodukciji Restart, direktor fotografije Konstantinos Othonos) o enem najplivnejših grških pesnikov in eksistencialistov iz dvajsetih let 20. stoletja, Kostasom Karyotakisom. Film je letos zastopal Slovenijo na mednarodnem filmskem festivalu v Rotterdamu.

Kje so ženske avtorice – režiserke?

Kljub povečani zastopanosti in produktivnosti ženskih avtoric v zadnjih letih letos ne bomo videli nobenega njihovega celovečernega filma. Izjema bodo le srednjemetražni in kratki filmi. Celovečernega dokumentarnega filma Petre Seliškar o Ježkovih šansonih, **Moj narobe svet**, na FSF letos še ne bo, ker je šele v zaključni fazi. Od ženskih avtoric, ki so na lanskoletnem festivalu predstavljale svoje filme – Sonja Prosenc (**Drevo**, 2014), Ema Kugler (**Odmevi časa**, 2014), Urša Menart (**Kaj pa Mojca?**, 2014), Maja Weiss (**Banditenkinder – slovenskemu narodu ukradeni otroci**, 2014) in Barbara Zemljič (**Panika**, 2013) leto poprej –, bomo na letošnjem FSF videli le kratki film Sonje Prosenc **Impromptu**, prvič predstavljen na platformi za kratki film (Short Film Corner) filmskega festivala v Cannesu. Bo pa v programu srednjemetražnih filmov ženske avtorice verjetno zastopala

Jasna Hribernik s filmom **Vitanje v vesolju: Sunita**. Medtem se je njen prvi in že posneti celovečerni film **Vandima** (v bazi filmov SFC nosi letnico 2012) zapletel v kafkovski sodni proces, ki mu po vseh teh letih še vedno ni videti konca. Javnosti, ki ji je s tem na neki način odvzeta »kulturna dobrina« (film je bil posnet s podporo javnih sredstev), pa se ob tem primeru tudi še ni oglasila. Zaradi podobnih neskončnih procesov, a v drugačnih okoliščinah, je med drugimi s horizonta slovenske filmske produkcije izginila tudi Janja Glogovac. Svojega celovečernega prvenca **L... kot ljubezen** (2007) z izjemno igralsko zasedbo (Sebastian Cavazza, Davor Janjić, Marko Mandić, Labina Mitevska, Lucija in Rade Šerbedžija) ni uspela izdati na devedeju in ga tako narediti dostopnega javnosti, kar bi morala biti dolžnost vseh producentov, ki posnamejo film s podporo javnih sredstev. Je pa v tem času vseeno uspela posneti televizijsko srednjemetražno dramo **Mistika hotela Palace** (2010), pri kateri ji prav tako ni bilo prizanešeno s kafkovskim procesom, zato sedaj svojo drugi celovečerni film o Nikoli Tesli pripravlja s tujimi producenti.

Od omenjenih avtoric ima Ema Kugler v produkciji film **Človek s senco**, Maja Weiss pripravlja tri projekte: **My way 50**, **Odstiranje pogleda Mirjane Borčič in Ženska taborišča**, Urša Menart piše dva. Prav tako sta pri pisanju in v pripravah Sonja Prosenc in Barbara Zemljič.

Tako vendarle lahko predpostavim, da se kljub letošnjemu opaznemu primanjkljaju ženskih avtoric v programu FSF slovenskemu filmu ženskih avtoric obeta kreativna (upam le, da tudi s sredstvi in brez kafkovskih procesov podprta) prihodnost.

